

Nr 252.

Av herr **Andersson** i Stockholm **m. fl.**, om *provisoriskt lönetillägg för vissa statens befattningshavare m. m.*

Lönerna för de i statens tjänst anställda befattningshavarna ha under varje riksdag sedan krigsåren varit föremål för behandling. Vid varje sådan behandling har det framförts ett betydande antal bärande bevis för att de lägre avlönade statstjänarnas löner varit otillräckliga. Då riksdagen beviljade det dyrtidstillägg, som närmast anslöt sig till levnadskostnadsökningen, skedde detta i samband med ett uttalande från statsutskottet, att detta tillägg, om statsfinansiella skäl ej lagt hinder i vägen, bort vara ännu högre. Därefter har emellertid ständiga försämringar av dyrtidstilläggen förekommit. Det grepp, som år 1923 gjordes i de lägre statstjänarnas löner för täckande av vissa statsutgifter, var orättvist och orimligt samt medförde sådana verkningar, att stora grupper av de lägre avlönade verkligen befinna sig vid och under svältgränsen.

Allt efter som tiden gått från år 1923, då den stora lönesänkningen genomfördes, har läget försämrats. Genom teoretiska beräkningar över levnadskostnadernas sänkning, av vilken sänkning ringa eller intet kunnat spåras i verkligheten, ha lönerna kvartal efter kvartal pressats ned, så att de nu äro lägre än någonsin. På de dyrare orterna, till vilka samtliga större städer och särskilt Stockholm kan räknas, ha statstjänarna liksom andra arbetare formligen utplundrats av fastighetsägarna, som med statsmakternas tysta medgivande tagit hyror, som dragit ända till 50 procent av en lägre statstjänares lön. Trots att hyrorerna ständigt stegrats har likväl staten genom sina officiella beräkningar uppgivit, att levnadskostnaderna minskas. Hyresvärdar och mellanhänder tillåtas att fördyra levnadskostnaderna för arbetarna, men staten, som borde ingripa mot detta, gör intet annat än minskar lönen för dem, vilkas lönevillkor staten bestämmer.

Under tiden som staten på detta sätt minskat sina utgifter genom lönesänkning för statens befattningshavare, har staten icke varit överksam när det gällt att lämna hjälp åt andra i samhället. De medel, som under åren sedan 1922 anslagits till kreditkassan och genom denna till vissa bankruttede storbanker, ha i mycket stor utsträckning tagits in genom den 1923 beslutade lönesänkningen för de statsanställda. Det statsunderstöd, som

under 1930 beviljades till betodlarna, uppgående till över sju miljoner kronor, har i det närmaste genom nedräknande av levnadskostnadsindexet avdragits på de statsanställdas löner. Det torde ändå vara obestridligt, hur mycket det än talas om jordbrukets svåra läge, att en stationskarl, en brev-bärare, en tullvakt eller liknande befattningshavare i Stockholm med en lön på omkring 230 kronor i månaden, varav han i hyra får betala 100 kronor för 1 rum och kök, är sämre ställd än en godsägare i Skåne. Godsägarna — ej de små jordbrukarna och jordbruksarbetarna — har staten lämnat understöd med medel, som avdragits på de lägre avlönade statstjänarnas löner.

Den siffra, som här angivits för stationskarlar m. fl., gäller ändå dem, som efter flera års arbete kommit till så kallad ordinarie befattning. Det finnes emellertid en hel del, som är lägre placerad. Hela den lägre extra och extraordinarie kåren har lägre löner än dessa. De extra vid tullverket komma icke ens upp till 200 kronor i sammanlagd lön per månad. Vid försvarsväsendets arbetsplatser i Stockholm finnas extraordinarie befattningshavare t. ex. vid krigsskolan, vilka äro familjeförsörjare och ehuru de hava flera års tjänst icke komma upp till mer än 150 kronor i sammanlagd lön per månad.

På de orter i landet, där levnadskostnaderna beräknas vara och äro lägre, där äro ju även lönerna lägre än de vi här som exempel anfört för dyraste ort.

Att det för alla dessa råder ett ekonomiskt nödläge är så klart, att det borde icke vara erforderligt att inför riksdagen förete några långa och omfattande utredningar för att riksdagens ledamöter skulle förstå nödvändigheten av en förändring i dessa svårigheter. Under det att läget är sådant, har emellertid de statsanställdas lönefråga lagts åt sidan med den förklaringen, att läget ej är så stabiliserat, att det går att bestämt förutse huru levnadskostnaderna för framtiden komma att ställa sig. Denna ståndpunkt har av regeringen intagits utan att det givits statstjänarna tillfälle till något inflytande över de beslut som fattats.

Om på andra områden en lönefråga skulle behandlas på sådant sätt, att, sedan utredningen pågått i ett par år efter det löneframställning gjorts från dem, som utföra arbetet, det förklarades från företagets ledning, att vi ta ingen ställning till lönefrågan förr än vi om något år kunna se hur det blir i framtiden, vad skulle konsekvenserna bli av ett sådant handlings-sätt. Jo, utan tvivel en strid om lönevillkoren.

Beträffande de statsanställda synes staten lita till dessas lojalitet, sådan den under årtionden kommit till uttryck. Det torde emellertid vara en överdrift att tro, att lojaliteten och tålmodet hos de statsanställda är sådant, att det tål vilka påfrestningar som helst. Det bland de statsanställda vaknande missnöjet är så berättigat på grund av den behandling de under flera år fått röna från statsmakternas sida, att då det kommer till uttryck vore det förvånansvärt, om det ej skulle på de ömtåliga verksamhetsområden,

som statsdriften omfattar, tagas revansch för lidna oförrätter. Om så kommer att ske, är det uteslutande beroende av den godtycklighet, som flertalet riksdagens ledamöter lägger i dagen vid behandlingen av de statsanställdas lönefråga.

Det har som skäl för en godtycklig behandling anförts statsfinansiella svårigheter. I den mån sådana föreligga och skola avhjälpas, kan detta ej rättvisligen ske så att de, som utföra arbete åt staten, få en lägre lön än den, som skall tillkomma dem för deras arbete, och dessutom få bära sin del av direkta och indirekta skatter. En sådan dubbelbeskattning av statstjänarna är i högsta grad förkastlig, men det är dock vad som förekommer så snart statsfinansiella skäl anföras mot skäliga löner. Vi ha tidigare här riktat uppmärksamheten på huru och för vilka ändamål de statsanställda under de senare åren blivit dubbelbeskattade.

Då nu en rättvis och definitiv löneroglering ej kan åstadkommas vid innevarande riksdag, måste ett provisoriskt tillägg utgå för det kommande budgetåret och då med sådant belopp, att det i någon mån lättar på de rådande svårigheterna. Det dyrortstillägg, som av regeringen ställts i utsikt, blir att döma av de gjorda uttalandena och den angivna summan icke sådant, att det ensamt kommer att betyda något nämnvärt i detta avseende. Ett provisoriskt tillägg bör därför — utöver det nämnda dyrortstillägget för befattningshavare på de dyraste orterna — tilldelas alla befattningshavare i statens tjänst som uppbära dyrtidstillägg. Detta provisoriska tillägg anse vi bära utgå med belopp som här nedan närmare angives.

Det i nedanstående tabell för 5:te löneklassen på olika ortsgupper angivna beloppet utgår till alla befattningshavare, som hava en grundlön, vilken till beloppet är lika med eller lägre än den, vilken i avlöningsreglementet för ordinarie befattningshavare i kommunikationsverken är angiven för nämnda löneklass. För befattningshavare, som åtnjuta lön enligt i avlöningsreglemente fastställd löneplan, utgår det provisoriska tillägget med belopp, som nedan är angivet för respektive ort och löneklass.

De kommittéutredningar, som förekommit i denna statstjänarnas lönefråga, ha dragit väsentliga kostnader för statsverket utan något resultat. Det föreliggande förslaget från 1928 års lönekommitté har statstjänareorganisationernas representanter förklarat sig icke kunna godkänna. Kommittéväsendet har sålunda visat sig icke kunna åstadkomma förslag till lösande av lönetvisten mellan staten och dess befattningshavare. En för frågans fortsatta behandling mer tillfredsställande ordning vore att det uppdroges åt representanter för staten att med representanter för statstjänareorganisationerna upptaga förhandlingar för åstadkommande av förslag till frågans lösande. Då riksdagen medverkat till skapande av organ, förlikningsmannainstitutionen, för dylikt arbetssätt på den enskilda marknaden, borde riksdagen, då det gäller statens egna befattningshavare, ej stå främmande för tillämpning av samma system.

Vad som nu, då lönefrågan förhållats, är av nöden det är emellertid en förbättring av inkomsten för de lägst avlönade, och vi hemställa därför med hänvisning till vad ovan anförts,

att riksdagen, utan annan förändring i de gällande grunderna för beräkning av dyrtidstillägget än att bestämmelsen om minskning för dem, som äro under 25 år, borttages, måtte besluta, att till samtliga befattningshavare, som åtnjuta dyrtidstillägg, skall utgå ett provisoriskt tillägg med belopp, som äro angivna i följande tabell.

Löneklass.	O r t s g r u p p						
	A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.
5	396	432	468	504	540	576	612
6	360	396	432	468	504	540	576
7	324	360	396	432	468	504	540
8	288	324	360	396	432	468	504
9	252	288	324	360	396	432	468
10	216	252	288	324	360	396	432
11	180	216	252	288	324	360	396
12	132	168	204	240	276	312	345
13	72	108	144	180	216	252	288
14	—	36	72	108	144	180	216
15	—	—	—	24	60	96	132
16	—	—	—	—	—	—	36

Beloppen avse kronor per år.

Stockholm den 22 januari 1931.

Edoff Andersson.

K. Kilbom.

Nils Flyg.

Viktor Herou.

Verner Karlsson.

Oscar Öhman.

J. P. Dahlén.